

יוזמות קהילתיות בתחומי הסביבה והקיימות

במסגרת קול קורא של
עיריית תל-אביב-יפו
והמשרד להגנת הסביבה

2019

שותפות יקרות ושותפים יקרים, בלב רעיון הקיימות נמצא העיקרון של שיתוף הקהילה, שהינו חיוני ביותר, להשגת סביבה בת קיימא בעיר תל-אביב-יפו. **אתם, היזמים והיזמות, שותפים חשובים לפעילות הענפה למען איכות הסביבה והקיימות** שמתבצעת על ידי העירייה ואני מברך על יוזמות שלכם שמגיעות מהשטח.

תפקידנו כעירייה הוא להדהד את התשוקה לנושא הקיימות באמצעות הסברה ופעולות שונות שמתקיימות בעיר וזאת יחד עם יצירת שותפויות עם גורמים מגוונים ובראשם התושבים שלנו. דרככם לכתת רגליים והלהט שבכם ליצור ולשנות, הם שהופכים אתכם למשפיעים של ממש על איכות החיים של רבים מאיתנו.

עשרים ותשע (29) יוזמות הגיעו בשנת 2019 לשולחנה של ועדת השיפוט וזו כמות מדהימה של יוזמות. חשוב לציין שכל היוזמות שהוגשו כבר פועלות לפחות שנתיים וישנן כאלו שלמעלה מעשר שנים. הפעם זכו בתמיכה כספית ישירה 8 יוזמות שמתוכם כבר 6 פועלות ומשנות את המציאות באיזורים שונים בעיר.

ברכות מקרב לב, לכל היוזמים והיוזמות. הרבה הצלחה בהמשך ותזכרו שכולכם משנים מציאות, ושאתם שותפים מרכזיים לטיפוח הטבע העירוני, הקיימות ואיכות הסביבה בעיר שלנו - תל-אביב-יפו.

בידידות רבה,
ראובן לדיאנסקי - סגן ראש העירייה

תושבות ותושבים יקרים, תל-אביב-יפו היא לא רק עיר. היא טבע. כמעט רבע משטחה (כ-22%, שהם כ-11,459 דונם) מכוסה ירוק - פארקים, גנים, חורשות, שדרות, פסי ירק, מצוקי כורכר, חולות החוף, שטחי בור בריכות חורף. הוסיפו לאלה את הגינות הפרטיות, העצים ברחובות, השטחים הירוקים במוסדות הציבור וקבלו ריאה ירוקה - טבע שהוא עיר. הירוק הנהדר הזה ברחבי תל-אביב-יפו משמש גם בית גידול למינים מגוונים של חי וצומח, מצויים ונדירים.

בשנים האחרונות מתחדד בעירנו היבט חשוב ומשמעותי נוסף: תל-אביב-יפו היא עיר של חיי קהילה עשירים ומשגשגים. אתגרי התקופה האחרונה הוכיחו עד כמה רב חוסנה הקהילתי של עירנו, ועד כמה הוא חשוב. נוכחנו לגלות עד כמה קשרים קהילתיים חזקים הם בסיס לאיכות החיים בעיר בשגרה, כמו גם בעתות חירום.

שני הערכים החשובים אלה - **קהילה פעילה וטבע עירוני - באים לידי ביטוי מיטבי בחוברת שלפניכם**. תמצאו בה 9 יוזמות נפלאות < של תושבים < בשיתוף שכנים וחברים < למען סביבתם הקרובה. הגשמת הרעיונות הנפלאים והפיכתם - וכל זאת בהתנדבות ובנדיבות, בהתגייסות שכונתית מלאה ובהתלהבות מדבקת - מחוללת שינוי של ממש, החל ברמת השכונה ועד רמת העיר כולה. הן מאפשרות גם לנו לדייק ולהרחיב את העשייה העירונית בתחום השמירה על ערכי הטבע והסביבה.

אני מברך את התושבות והתושבים העושים במלאכה, שמח על היוזמות המבורכות, וגאה בשותפות העירונית הרחבה.

שלכם,
רון חולדאי,
ראש עיריית תל-אביב-יפו

פעילות יקרות ופעילים יקרים,
לרשות המקומית תפקיד מפתח ביצירת מרחבים
ציבוריים איכותיים לתושבים ולמבקרים. העשייה
העירונית, הידע המקצועי והמשאבים התקציביים יהיו
בהכרח משמעותיים יותר כאשר ישתלבו עם הידע
והניסיון של התושבים, הנכונות לעשייה חברתית
וסביבתית, היצירתיות והחדווה של הקהילה המקומית.

החיבור הזה הוא המפתח ליצירת אורח חיים מקיים
ואיכות חיים מיטבית.

קולות קוראים מהסוג שמוצגים בחוברת זו, הם
ההוכחה לעשייה עירונית שצומחת ומכוונת מהשטח,
המצעידה אותנו כעיר למחוזות חדשניים ופורצי דרך
ומשניי פרדיגמות. כבר בשנת 2012 במסגרת תכנית
למובילי קיימות, ארבע פעילות הנחילו את המושג
שהיום הוא כה שזור ומוכר "טבע עירוני". לראייה,
בעיר כיום יש מעל ל-35 אתרי טבע עירוני, ואנו
צועדים להכרה בהתייחסות לתחום זה כאל מערכת
אקולוגית המשולבת בכל חלקי העיר. **העיר מלאה
ביוזמות נוספות שצמחו מהקהילה והציבור - גינות
קהילתיות, אחראי קומפוסט, קפה תיקונים, יער מאכל,
מטבע מקומי ועוד.**

ברצוננו להודות למשרד להגנת הסביבה שמאפשר לנו
להוציא לפועל יוזמות אלו.

בברכה,
איתן בן עמי - מנהל הרשות לאיכות סביבה וקיימות
עינת גפן סגל - מנהלת היחידה לקיימות

יוזמות קהילתיות בתחומי הסביבה והקיימות 2019

הרשות לאיכות סביבה וקיימות בעיריית תל-אביב-יפו פועלת להטמעת ולהנגשת תחומי הקיימות ביום-יום העירוני. הרשות פועלת עם רגל אחת בעירייה, בהנחיה ובליוי מקצועי לאגפי העירייה השונים ועם רגל אחת בקהילה, ביצירת הזדמנויות בעבור התושבים לבחור באפשרויות המקיימות בהתנהלות היומיומית בעיר.

הקול הקורא הזה של המשרד להגנת הסביבה מאפשר לנו לתמוך משמעותית ביוזמות חדשניות שעולות מן השטח. אנו מאמינים בשותפות שנוצרת בין קבוצות תושבים לבין אגפי העירייה סביב עשייה משותפת. **שותפות זו מחזקת את המעורבות ואת ההכרה המעמיקה עם הסביבה הפיזית והאנושית, מעצימה את תחושת השייכות ותורמת להתנהגות אחראית כלפי הסביבה ובין אדם לחברו.** היוזמות המפורטות בחוברת, זכו בליוי מקצועי ובתמיכה תקציבית ונבחרו בוועדת שיפוט מתוך קרוב לשלושים יוזמות שהוגשו לקול הקורא.

בחוברת תוכלו להכיר מקרוב ולהתמלא בהשראה מהיוזמות הזוכות. נכון, לא תמיד היה קל להתקדם ולממש את הרעיון, אבל כפי שתקראו בעצמכם, בסופו של דבר - היוזמות צלחו את האתגרים והעמידו מוקדי עשייה מקיימת ברחבי העיר ודרכם מפיצים את הבשורה למשתמשים נוספים.

אנו מברכים על השותפות עם המשרד להגנת הסביבה ועם השותפים העירוניים שאיפשרו ליוזמות הזוכות להתממש ושמחים על השותפים והשותפות המקדמים יחד אתנו את תל-אביב-יפו למחוזות מקיימים יותר.

המחסן של אליהו

שכונה מקיימת יד אליהו

המטרה של ספריית החפצים היא להנגיש לקהילה ציוד, שבדרך כלל לא מחזיקים בבית כמו מברגה או מסור או ציוד לטיולים. באמצעות שירות זה אנו מעודדים צמצום צריכה ושיתוף בציוד קיים. הספרייה מאפשרת התנסות בכלי עבודה פחות מוכרים, טיפוח מסוגלות אישית ועצמאות תוך ליווי והיכרות עם שכנים.

אתגר איתו התמודדנו

רכישת הציוד ואיסוף הצעות מחיר, יצירת מנגנון הפעלה פשוט קל ויעיל, מציאת שותפים ומתנדבים ליוזמה, הגדרת גבולות ושעות פעילות נוחות למשתמשים ולמתנדבים.

הפתעה לטובה

המשוב מהקהילה על היוזמה שלנו. אנשים טובים באמצע הדרך.

תרומת היוזמה

היוזמה תורמת לצמצום צריכה ולהקטנת טביעת הרגל האקולוגית, תרומה נוספת שלקחנו מקום שלא היה בשימוש ונתנו לו משמעות בשכונה ובקהילה. מבחינה קהילתית ערך הקהילה שלנו עולה עוד ועוד מכל היוזמות שלנו דבר שמגביר את הרצון של אנשים להיות שותפים וליזום דברים בעצמם.

תכניות וציפיות לשנה הקרובה

לבסס את היוזמה ואת מנגנון הפעולה שלה, גיוס מתנדבים נוספים, הרחבת הפעילות לסדנאות DIY. כמו כן, נשמח למצוא מקום גדול יותר שיוכל לשמש את צרכי היוזמה והקהילה.

טיפים ליוזמות בתחילת דרכן

לשתף את הקהילה ביוזמה בראשית היוזמה כדי שיהיו שותפים וחלק בקבלת ההחלטות, שותפות ויצירת באזז חיובי. להגדיר בצורה ברורה את היוזמה, מתי היא פועלת ולדבוק במסגרת הזמן כל עוד הצוות עדיין מצומצם. להיעזר כמה שיותר באנשי הרשות בהיבטים השונים כולל טופסולגיה ודברים עירוניים. ליהנות מהדרך.

f המחסן של אליהו

מובילות ומובילי היוזמה: מיכל שני, עומר הרץ וערן בנימיני
יצירת קשר: דרך דף הפייסבוק

שומרים על חורשת דרזנר

רמת אביב ג'

בנייתה של תכנית פעולה סביבתית וקהילתית והובלתה. יצירת תכנית לשיקום ולשימור אתר הטבע העירוני, שהוא חלק מהמסדרון האקולוגי של צפון העיר וגובל בשכונת רמת אביב ג'. היוזמה באה לחזק את ההיכרות עם אתר המכיל ערכי טבע ונוף ייחודיים והעלאת מודעות לחשיבות היוזמה תוך שיתוף פעולה הולך ומתרחב עם הקהילה, בתי הספר, החברה להגנת הטבע והגורמים העירוניים הרלוונטיים.

אתגר עימו התמודדנו

ארגון הצעות מחיר מסודרות, תיאומים בין הגורמים השונים ויצירת השותפות עם בתי הספר.

הפתעה לטובה

רמת המקצועיות של החברה להגנת הטבע שליוותה אותנו בתהליך ומידת המערבות של הקהילה.

תרומת היוזמה

בניסוח חזון עירוני להקמת פארק אקולוגי מטרופוליני.

תכניות וציפיות לשנה הקרובה

המשך עשייה מול הרשות לאיכות סביבה וקיימות, אגף שפי"ע ומנהל תכנון בעירייה לקדם ולממש את החזון במציאות.

טיפים ליוזמות בתחילת דרכן

חשיבות גיבוש הקהילה לכל אורך התהליך והבנת הצורך בהתארגנות על הצעות מחיר מסודרות.

שומרים על חורשת דרזנר ומערות אפקה שלנו

מובילות ומובילי היוזמה: יואב קרמר, חסידה דנאי, גלית כהן
יצירת קשר: יואב קרמר 052-8305534

מרכז קיימות - בוסתן אבנר

רמת אביב הירוקה

חיזוק חוסן קהילתי באמצעות הקמת ספרייה קהילתית, פינת ישיבה, גינון ורטיקלי ומטבח מאדמה.

אתגר איתו התמודדנו

העבודה דרשה מיומנות טכנית ועיקר המשתתפות היו חסרות ניסיון קודם. אולם העידוד והלמידה תוך כדי העבודה רתמו את כולנו להפעלת הכלים ולעבודה מעצימה ומשותפת. חגגנו באירוע קהילתי מרגש - יריד ספרות וקריאה של ספרים משומשים וחניכת המתקנים החדשים. קושי נוסף היה דליפות גשם בחורף לתוך הספרייה והתפרקות חלקית. פתרנו את הבעיה על-ידי תיקונים מקומיים ושיפוץ.

הפתעה לטובה

ההתלהבות, הלמידה המהירה ושיתוף הפעולה.

תרומת היוזמה

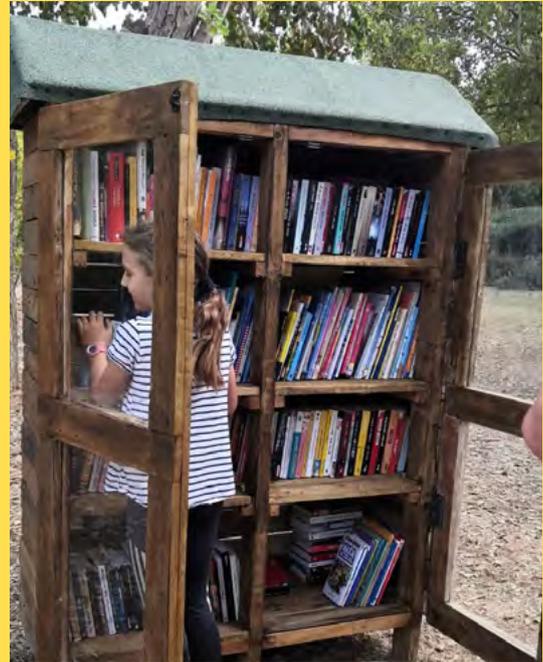
משפחות עם ילדים, קשישים ועוברי אורח מתיישבים ליד הספרייה, שולפים ספר וקוראים. נחת אמיתית! מענג לראות ילדים מבלים בטבע העירוני במקום מול מסכים. יותר ויותר אנשים מוצאים נחמה בבוסתן, עניין ובילוי, ובתקופת הקורונה הייתה התלהבות עצומה מהמקום כשטח פתוח במרחק קצר מהבית שאפשר להתאוורר מהסגר ולבלות בו.

תכניות וציפיות לשנה הקרובה

לסיים את בניית מטבח האדמה, להקים סוכות גפן ולראות אנה פנינו לנוכח פרויקט מי הנגר המתוכנן במקום.

טיפ ליוזמות בתחילת דרכן

לתאם ציפיות, להקדיש זמן ומחשבה לתכנון, לפתוח מרחב לשיח ולרעיונות חדשים, להתחייב לתהליך, לשתף, למפות את האוכלוסייה ואת המוסדות בשכונה, לפרסם בפורומים הקהילתיים ולגייס אנשים חדשים. לרתום גופים נוספים כמו בתי ספר, תנועת נוער ומוסדות שנמצאים בשכונה.

[f](#) בוסתן עירוני ושיקום טבע ברמת אביב הירוקה

מובילות היוזמה: נגה בר און, קרן פלפל, רונית פוריאן, מיכל זלצברגר, ארנה ספיר, ענת ספרן, חמדה דרבקין
ליצירת קשר: חמדה hemda.d@gmail.com

קפה ירוק - קפה שפירא

שכונה מקיימת שפירא, רחוב רלב"ג 15

הקמת גינה קהילתית ומתחם קומפוסטציה בשטח צמוד לבית הקפה השכונתי. המטרה לחבר את הקהילה לעשייה. גנים ובתי ספר השתתפו בהקמה. השכנים מפרידים בביתם את הזבל ומטפלים בו בגינה - וזה הופך לדשן.

אתגר איתו התמודדנו

תוך כדי התהליך, למדנו שאין אפשרות לחיבור מים עירוניים לשטח הגינה, הנמצא באדמה המוגדרת פרטית, אך בעצם מהווה שטח מרכזי בשימוש השכונה. הפתרון שמצאנו הוא שבית הקפה השותף ליוזמה, מזרים את המים לגינה.

הפתעה לטובה

התלהבות הקהילה סביב הפרויקט. בתי הספר והגנים שהשתתפו. השכנים שהצטרפו ושתלו יחד.

תרומת היוזמה

אדמה דחוסה ומרוססת נהייתה גינה מלאה בעצי פרי ובערוגות של ירקות ופרחים. הקהילה קוטפת ואוכלת ומחזירה לאדמה זבל אורגני מהמטבח.

תכניות וציפיות לשנה הקרובה

להמשיך לטפח את הגינה ולהפוך זבל לדשן מקומי משובח.

טיפ ליוזמות בתחילת דרכן

(להינות מכל רגע:-)

קפה שפירא

מובילות ומובילי היוזמה: פרי סמנון, יונתן ברגמן ומירב קומש
ליצירת קשר: דרך הפייסבוק או לבוא לקפה שפירא

הסדנה בגליל - נגריה וספריית השאלה

שכונת התקווה, נווה צה"ל, רחוב גבעתי 4

הסדנה בגליל היא מרכז המקדם ידע ומיומנות של עבודת ידיים - בנייה, תיקון ומיחדוש לצד צמצום צריכה ויצירת ערכות קהילתית, דרך השאלת כלי עבודה וציוד אירוח. בנוסף המטרה לקיים במקום סדנת עמלנות, שתאפשר לתושבי ולתושבות השכונה לצמצם קנייה ופסולת, ותהווה בית לאירועים קהילתיים.

אתגר איתו התמודדנו

אתגר מרכזי שעסקנו בו היה התאמה של היכולות והציוד בסדנה לצרכי הקהילה - מעטים מאוד, מתוך יותר מ-100 איש שמילאו את השאלון המקדים, באמת באו לעבוד או לשאול ציוד. הדרך להתמודד הייתה לכוון לאוכלוסיה שאנחנו מכירים ופוגשים כל יום - הורי ומורי בית הספר, כך שינינו את המלאי והוספנו יכולות.

הפתעה לטובה

הנכונות של מנהלת בית הספר והורי השכונה להתגייס ולסייע, ללמד ולעזור.

תרומת היוזמה

השינוי המובהק כרגע ניכר באוכלוסיית המורים וההורים - שמתקשרים אלינו לשאול על ציוד השאלה לפני שהם עוברים דירה, יוצאים לקמפינג, רוכשים משהו חדש לכיתה וכו'. חלקם גם פונים אלינו לפתרונות לגבי תיקונים ושיפוצים בבית ובניית משחקים לימודיים לכיתות.

תכניות וציפיות לשנה הקרובה

לבסס את ספריית השאלה, לפתח מודל שבועי של פתיחת הסדנה אחר הצהריים באופן בטוח.

טיפ ליוזמות בתחילת דרכן

קהילה, קהילה, קהילה - דעו שיש איתכם אנשים שותפים שרוצים אותם דברים כמוכם.

מובילות ומובילי היוזמה: עמרי דותן, ערן שמעוני, תם שי, יואב שטיין, הדר נעים
ליצירת קשר: תם שי 054-6735364, tomnegev@gmail.com

מרכז קהילתי תחת כיפת השמיים

שכונה מקיימת מעוז אביב, רחוב רפידים 12, ליד הגינה הקהילתית

הקמת מרכז שיהווה תחליף למרכז קהילתי בתוך מבנה (כמו שקיים בשכונות אחרות). מקום לחוגי תנועה, הרצאות, פעילות משותפת של אנשי השכונה בפורמטים שונים. הגינה הקהילתית היא מרחב כזה אך חסר בה מקום מוגדר, מונגש, משטח, חשמל להרצאה ותאורה בערב. בשכונה קהילתית כמו מעוז אביב זה מרחב חסר וחיוני.

אתגר איתו התמודדנו

תכנון אדריכלי והנדסי של המרחב, הפיכת החזון האישי של כל אחד מאיתנו לחזון משותף ואיך הופכים את החזון למציאות. הצורך למצוא סנכרון בין שעות הפעילות של עובדי עירייה שליוו אותנו לשעות הזמינות שלנו כמתנדבים. מציאת מנגנון נוח לתפעול שיסייע לתיאום בין כלל הפעילויות הקהילתיות - סוגייה שעוד לא מצאנו לה פתרון.

הפתעה לטובה

זה שזה קרה!!!! לקח המון זמן ואז הגיע החורף, ואז הקורונה ובכל זאת יש דק יפה מאד, 3 פעמים בשבוע יש בו תירגול צייקונג שמעבירה תושבת השכונה שזה הפתרון המדויק בעבורה ועוד פעילויות. דבר נוסף שהפתיע לטובה היתה רוח ההתנדבות הנפלאה של בוני הדק שעבדו מאד קשה, והאופן בו התקבלה היוזמה בשכונה.

תרומת היוזמה

יש מקום התכנסות נעים במעוז אביב!

תכניות וציפיות לשנה הקרובה

למלא את המרכז בפעילות במידה הנכונה.

טיפ ליוזמות בתחילת דרכן

לחלום יחד, לבנות תמונת עתיד משותפת כמה שיותר מפורטת, להחליט מראש איך מתנהגים כשאין החלטה. לקחת ליווי!

מעוז אביב - משכונה קיימת למקיימת - Transition Maoz Aviv [f](#)

תושבים מובילי היוזמה: ברק בן חנון, נעה שטרייכמן, רותי בראלי, ימית גל, אודי חבר, ברנדט באוור, שלי שקד
ליצירת קשר: maoz.community@gmail.com

קפה בארגזים

שכונת הארגזים

קפה קהילתי סביבתי לגיבוש הקהילה ולחיבור הקהילה לסביבה.

אתגר איתו התמודדנו

היו ועוד יש אתגרים. אחד מהם זה תפעול שוטף של הקפה, פתרנו בינתיים נושא זה בכך שיצרנו סבב בין השכנים.

הפתעה לטובה

שיתוף הפעולה של הרשות לאיכות סביבה וקיימות ושל מנהל קהילה לקידום היוזמה.

תרומת היוזמה

חיבור וגיבוש הקהילה.

תכניות וציפיות לשנה הקרובה
להרחיב את הפעילות אם הקורונה תאפשר.

טיפ ליוזמות בתחילת דרכן

דבקות במטרה, הבנת הצורך והחשיבות של היוזמה ואת מי היא משרתת. עשיית חיבורים בקהילה שיכולים לתרום ליוזמה.

*לא נכללו בתקציבי הקול הקורא אך קיבלו ליווי מקצועי ותקציב פעולה מהרשות לאיכות סביבה וקיימות על ייחודיות הרעיון ומוטיבציה קהילתית.

גינת הארגזים

מובילות ומובילי היוזמה: אביבית שגיא, יהושע אסייג, כרמל מרחב
ליצירת קשר: אביבית שגיא 054-3976012

רוצה עוד פרטים? רוצה לקדם יוזמה?
אפשר לפנות אלינו בהצעות ורעיונות
בדוא"ל: regev_n@mail.tel-aviv.gov.il
בפייסבוק: תל אביב יפו הירוקה
או בטלפון: 03-7424866

בקרר אותנו באתר החדש: sviva-tlv.com

תודה לצלמים בתיעוד היוזמות:

אביב שטרייכמן, אבנר רינות, אורן אוסטר, יואב קרמר, טל ישראל, יניב יהודה, יעקב פוסטון,
מיכל נהרי, נעה שטרייכמן, עידו למפרט, ערן בנימיני, פרי סמנון, תם שי

